

Ansøgning om økonomisk støtte til udvikling af Naturby Gjern:

Gjern lokalråd og Gjern Almennyttige Udviklingselskab (GAU) ansøger økonomi- og erhvervsudvalget om økonomisk støtte til implementering af konkrete projekter i Gjern i samarbejde med Arkitema.

Budgettet for projekterne er cirka 365.000 kroner, hvoraf lokalrådet fra bevilling fra Landdistriktspuljen kan bidrage med 40.000 kroner. Derfor ansøges om tilskud på 325.000 kroner excl. moms.

Ansøgningen indeholder følgende:

- Baggrund for dannelse af GAU samt beskrivelse af arbejdet i GAU fra stiftelse til nu.
- Beskrivelse af visionen for arbejdet med udvikling af Gjern Naturby i samarbejde med Arkitema med udgangspunkt i et "indefra" og et "udefra" perspektiv.
- Beskrivelse af udvikling og implementering af konkrete projekter.
- Beskrivelse af proces og økonomi.

Baggrund for dannelse af GAU samt beskrivelse af arbejdet i GAU fra stiftelse til nu:

I 2015 ansøgte Gjern lokalråd i samarbejde med flere foreninger Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikters Landdistriktspulje for 2015 om økonomisk støtte til blandt etablering af et almennyttigt udviklingselskab i Gjern. Ministeriet bevilligede 436.000 kroner til projektet uden, at det var afhængig af en kommunal medfinansiering.

I ansøgningen blev formålet med dannelsen af et udviklingselskab beskrevet således:

Formål

- *At udvikle et lokalt baseret professionel almennyttigt udviklingselskab, et økonomisk, juridisk og organisatorisk værktøj, der kan varetage borgerne ønsker til udvikling - byrummet, rekreative arealer, tomme bygninger, byfornyelse, sociale og kulturelle mødesteder m.v., som kan få nye borgere til at bosætte sig i Gjern.*
- *At styrke den organisatorisk sammenhængskraft i Gjern, så borgernes ønsker til udvikling kan løftes fra idéstadiet til konkret handling - i form af et strategisk samarbejde i et Repræsentantskab af foreninger, institutioner, erhvervsliv m.v.*
- *Skitsering af Udviklingselskabets første opgaver - prioriterede projekter - f.eks. udvikling af midtbyen og etablering af bynaturpark.*
- *Udvikle attraktive bosætnings - og erhvervsmuligheder i Gjern.*

Udviklingselskabet blev stiftet i januar måned 2016 som et Aps., hvor den nødvendige anparts-kapital på 50.000 kroner hurtigt blev tilvejebragt gennem lokale anpartstegninger. GAU består af en bestyrelse på 5 personer, der blev valgt på det stiftende møde i januar. Efterfølgende har bestyrelsen arbejdet dels med konkrete projekter dels tænkt, at der overordnet skal arbejdes med en helhedsplan / strategisk udviklingsplan for Gjern by og omegn. Som eksempel på konkrete projekter kan nævnes, at GAU har arbejdet målrettet for at få Gjern Ho-

tel solgt - hvilket som bekendt er lykkedes. Derudover er der taget initiativ til etablering af inforskærme i byens forretninger og institutioner ligesom, der er opmærksomhed i forhold til forskning af den gamle midtby.

Gennem de senere år er der holdt mange møder i Gjern, hvor målet har været at kreere idéer til, hvordan Gjerns udvikling i forhold til bosætning m.m. kunne være i fremtiden. Blandt andet findes en udviklingsplan for Gjern for 2012 - 20. Med udgangspunkt i, at der havde været en god og lang proces i forhold til at få beskrevet idéer til en helhedsplan for Gjern besluttede bestyrelsen i GAU, at målet for fremtiden måtte være at få konkretiseret og implementeret nogle af de gode idéer, der lå beskrevet.

Derfor kontaktede bestyrelsen to firmaer for at få deres bud på, hvordan udviklingen i Gjern kunne være med udgangspunkt i ønsket om øget tilflytning til byen - og Silkeborg Kommune. Bestyrelsen valgte Arkitema som samarbejdspartner, fordi oplevelsen var, at firmaet gik meget konstruktivt og engageret ind i samarbejdet og har gode idéer til dels den videre proces dels til implementering af konkrete projekter. Derudover var det afgørende, at Arkitema har kontakter til blandt andet arkitektskolen, der tænkes som en kommende samarbejdspartner.

Udefra perspektivet

Affolkning og negative udviklingsspiraler har været i gang i flere årtier i store dele af Danmark. Med kommunesammenlægningen i 2007 slukkede lyset på rigtig mange rådhus og dermed håbet om positiv udvikling i mange lokalsamfund. Den negative udviklingsspiral har efterhånden sat tydelige spor både fysisk og socialt, i form af tomme butikker, forfaldne bygninger og misligholdte uderum - kort sagt har vi rigtig triste og uskønne byer i Danmark.

I vores optik, er det på høje tid, at vi stopper med at afvikle store dele af vores land og i stedet starter med at skabe balance og bæredygtige livsbetingelser i hele Danmark, der bygger på stedbundne kvaliteter og invitere til et fællesskab omkring udviklingen.

Heldigvis ser vi også tendenser og initiativer på landsplan, der drejer sig om udkantsområderne. Disse tæller blandt andet oplæg til en ændring af planloven, ophævelse af randzonerne, udflytning af statslige arbejdspladser, øget interesse for livskvalitet, nærvær og natur samt udpræget debat om det danske lands fremtidige udvikling. Alle disse emner kan virke spredte, men til fælles har de, at de handler om udkantsområderne. Samles emnerne, viser de sig at danne et momentum for yderområderne både af politisk, folkelig og kulturel karakter. Det er nu, kommuner og lokalsamfund skal træde ind i debatten og aktivere det potentiale og den stemme, som de har at byde ind med.

Mange af Danmarks udsatte lokalsamfund ligger i sårbar natur og vi må forholde os aktivt til, hvilke rammebetingelser, disse områder skal gives, så de har en reel mulighed for skabe udvikling lokalt gennem en kvalitativ udnyttelse af de stedbundne kvaliteter, som naturen og byen borer og virksomheder rummer.

Vi ser et stort potentiale i at koble borgernes "indefra" perspektiv på Gjern med et "udefra" perspektiv, der består af forskellige inspiratorers blik på Gjern og de potentialer, der ligger i de stedbundne kvaliteter.

I det følgende beskriver vi nærmere, hvordan denne kobling kan omsættes til konkrete projekter, der understøtter den overordnede mission og vision for Naturby Gjern.

Indefra perspektivet

Gjern er på mange måder et typisk eksempel på en by, der er mærket af en tiltagende afvikling over mange år - og så alligevel ikke. For der er nogle markante potentialer til stede, som hvis de udvikles med klogskab, kreativitet og den rigtige timing, vil kunne genskabe et bæredygtigt lokalsamfund og gøre Gjern til et helt særligt sted for gentænkning og revitalisering af vores mindre provinsbyer.

Nogle af de mest markante potentialer er:

Menneskelige:

- Stærke lokale kræfter, der har erfaring med at skabe udvikling og konkrete resultater (Kultur og idrætscentret, Gjern Søhøjland etc.)
- Stærkt fælles fundament. Stor grad af samarbejde og enighed mellem forskellige foreninger og organiseringer
- Strategiske kompetencer og åbenhed for nye initiativer og vinkler
- Mange foreningstilbud og aktiviteter
- Rimelig balance i befolkningssammensætningen

Fysiske:

- Unik natur med markant terræn, skov og vådområder
- Sammenhængende bymidte (den gamle) med potentialer for at skabe gode byrum og flere bygninger med en vis arkitektonisk kvalitet
- Flere huse til salg i bymidten, der rummer unikke muligheder for at skabe nyt liv og en ny fortælling i bymidten, hvis de sælges til mennesker, der har ressourcer og kreativitet til at udnytte potentialet
- Man kommer langt med oprydning i det visuelle indtryk i byen
- Essentielle kulturbærende institutioner som skole og daginstitution
- Flere håndværksvirksomheder og lokale dagligvarebutikker

Med afsæt de erfaringer Lokalrådet og GAU har høstet i den forudgående proces, ser vi 5 centrale spørgsmål for udviklingen af Gjern:

1. Hvordan skaber vi en stærk fortælling og en klar, værdibaseret profil af Gjern, der bygger på stedsbundne kvaliteter som natur, kunst og et aktivt og handlekraftigt lokalsamfund?
2. Hvor er de oplagte/unikke konkurrenceparametre for Gjern, der adresserer nuværende beboere og potentielle tilflytteres behov, og hvad er lokomotivet, der skal trække udviklingen?
3. Hvordan skaber vi et fælles mødested for både lokale og udefrakommende, hvor der kan deles erfaringer og læring om fælles interesser?
4. Hvordan får vi styrket organiseringen omkring udviklingen af Gjern, så vi understøtter netværksdannelse og nye samarbejdsformer lokalt mellem kommune, borgere, virksomheder og lokalområderne?
5. Hvordan sikrer vi, at potentialerne bliver katalysatorer for en vedvarende udvikling i Gjern?

Naturby Gjern - en bæredygtig vision

Gjern har en lang tradition for at håndtere udfordringerne lokalt og handle aktivt for at bevare og udvikle lokalsamfundet. Samtidig ligger byen i noget af den smukkeste natur, vi har i Danmark, og denne natur vil vi gøre til det samlende og bærende element i udviklingen af vores by og lokalsamfund.

Vi ser Gjern som et oplagt sted til at udvikle en bæredygtig model for "Naturbyen", dvs. byen der er en integreret del af naturen - eksisterer "på naturens præmisser" og hvis fysiske udtryk, tilbud og aktiviteter tager farve af denne natur. Modsætningen til Naturbyen er Bynaturen, dvs. de store byer, hvor naturen er en integreret del af byen på byens præmisser.

Det betyder, at vi i Gjern vil være med til at:

- Udvikle Danmark som et integreret netværk af "Naturbyer og Bynatur" som et bæredygtigt alternativ til centrum-periferi tankegangen og den hårde opdeling mellem land og by
- Udvikle en model for Naturbyen
- Skabe en udviklingsmodel, der fokuserer på kvalitet og variation med udgangspunkt i de stedbundne kvaliteter
- Skabe rammer for MØDET mellem mennesker, der er optaget at tegne et nyt og mere Netværksbaseret og Naturligt danmarkskort
- Udnytte mødet mellem "indefra" og "udefra" perspektivet til at skabe innovation i form af nye ydelser, produkter og fysiske rammer

I Naturby projektet har vi en intention om at skabe så meget udbytte og værdi for alle involverede aktører som muligt og at skabe rammer for optimal læring i processen. Det gør vi ved at sætte fokus på selve samarbejdsformen og ressource- og værdiflowet i projektet. Dynamoer i processen er en aktiv udnyttelse af "indefraperspektivet" og "udefraperspektivet" på Gjern - og hvilke synergier og muligheder, der kan opstå, når lokalbefolkningen forstyrres positivt af nye blikke og vinkler på deres by.

Indefra perspektivets aktører: Lokalråd /GAU/Borgerforening - forskellige aktivitetsforeninger, skole og daginstitutioner, kirke og frikirke, lokale virksomheder, lodsejere og borgere

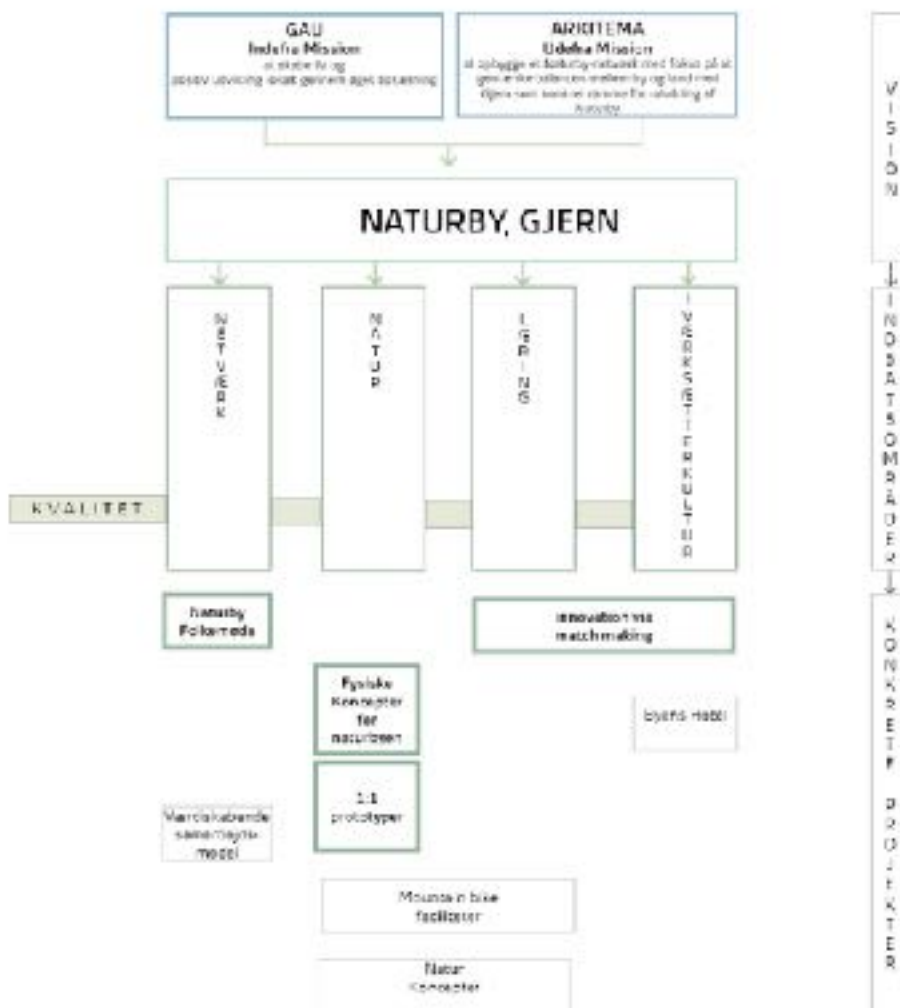
Udefra perspektivets aktører: interesserede aktører fra andre lokalsamfund, organisationer og foreninger, Arkitema, studerende fra Arkitektskolen i Aarhus og ledige arkitekter, antropologer m.fl. Naturby netværk(herunder netværk til andre landsby initiativer i DK), Silkeborg Seminarium og Silkeborg Kommune.

Udviklingsstrategi

Udviklingen af Naturbyen tager afsæt i de formelle og uformelle fora og aktiviteter, der allerede er i gang i Gjern og kobler dem sammen i en ny stærk fortælling om Naturby Gjern. Det betyder, at eksisterende initiativer og fora kan inspireres af og udvikles ud fra Naturby vinklen.- eksempelvis vil vi gerne udvikle en Naturprofil for den lokale skole og daginstitution, med fokus på de pædagogiske- og faglige læringspotentiale i Naturen.

Udefra og indefra perspektiverne kommer i Naturby projektet til udtryk gennem en lokal "indefra" mission og en national "udefra" vision, der kobles til en række indsatsområder og konkrete projekter.

Strategien og sammenhængen mellem mission, vision, indsatsområder og konkrete aktiviteter og projekter er illustreret i nedenstående figur:

Overordnet mission og vision:

- **Indefra Mission:** at skabe liv, positiv udvikling lokalt gennem øget bosætning
- **Udefra Vision:** at opbygge et Naturby-netværk med fokus på at gentænke balancen mellem by og land med Gjern som konkret ramme for udvikling af Naturbyen.

Indsatsområder:

- **Netværk og mødesteder:** udvikling af fysiske, sociale og kulturelle netværk, der understøtter den konkrete udvikling af Naturbyen og den tankegang, der ligger bag
- **Natur:** udvikling af forskellige Naturkoncepter for eksempelvis de fysiske byrum, nye servicetilbud og aktiviteter mv..
- **Iværksætterkultur:** understøtning og udvikling af lokal iværksætterkultur med udgangspunkt i "natur" og hvordan den kan anvendes til at skabe nye produkter, ydelser og fysiske rammer. innovation gennem matchmaking mellem eksisterende lokale aktører og udefrakommende inspiratorer
- **Læring:** Udvikling af værdiskabende model for samarbejdet mellem centrale indefra- og udefra aktører. Model og metodeudvikling for, hvordan læringsperspektivet indgår i de aktiviteter og projekter, der sættes i værk.

Fællesnævneren for de 4 indsatsområder og de initiativer, der igangsættes er "**Kvalitet og herlighedsværdi**", der skal være den synlige røde tråd i Naturby Gjern.

Konkrete projekter og resultater

Nærværende ansøgning omfatter følgende konkrete projekter:

Fysisk koncept for Naturby Gjern og Innovation gennem matchmaking samt deltagelse på Folkemødet på Bornholm. Via mødet mellem udefra kommende inspiratorer; arkitekt- og designstuderende og lokale institutioner og virksomheder udvikler og tester vi 1:1 prototyper på nye produkter, tilbud og fysiske rammer, der er inspireret af den omgivende natur. Projekterne udvikles og testes i løbet af foråret 2017, sådan at vi kan præsentere den fysiske naturplan for Gjern By-midte sammen med nogle nye lokale tilbud og produkter på Folkemødet på Bornholm 2017. Her er Naturby Gjern det konkrete pilotprojekt på Arkitema Architects stand, der har temaet NATURBY / BYNATUR.

1. Fysisk koncept for Naturby Gjern

Der udarbejdes en konkret fysisk plan for, hvordan Gjern kan blive en by, der beriges af og integreres i den omkringliggende natur. Planen er rammen omkring de øvrige konkrete projekter og tilbud, som iværksættes eksempelvis Matchmaking projektet, som beskrives herunder.

Udviklingen af den fysiske plan for Naturby Gjern vil anvende midlertidige prototyper, hvor vi tester forskellige mindre 1:1 forsøg med natur i byen, det kan eksempelvis være "noget for noget" projekt med private grundejere, der har haver og facader ud til det offentlige byrum. I det midlertidige projekt udvikler vi en model for, hvordan vi kan skabe en stærk sammenhæng mellem de private - og offentlige områder i bymidten gennem et samarbejde mellem private grundejere og udefrakommende inspiratorer. Et andet eksempel kunne være en konkurrence om at skabe den smukkeste "naturvej" i Gjern, hvor beboerne på byens forskellige veje er sammen om et fælles naturvejsprojekt.

2. Innovation gennem Matchmaking

Med udgangspunkt i eksisterende erhverv i Gjern og omegn, eksempelvis tømrer, murer, savværk, gørtler mv. udvikles en model for samarbejde mellem arkitekt- og designstuderende og lokale virksomheder med det formål at skabe nye lokalt funderede tilbud og produkter, eksempelvis Grønne bymøbler, Treetop Retreats etc. Det konkrete samarbejde mellem "indefra og udefra" aktører, skal samtidigt skabe afsæt for opbygning af en lokal iværksætterkultur. Vi gennemfører i løbet af foråret et matchmakingforløb over 3 workshops omkring:

- Den grønne skole: Hvordan kan Naturen trækkes ind i skolen og undervisningen og hvordan kan skolen og undervisningen trækkes ud i naturen? Samskabende proces mellem undervisere og elever og studerende inden for arkitektur, landskab, pædagogik mv. Resultat: fysisk og pædagogisk koncept for den grønne skole.
- De grønne håndværk: Hvordan kan Naturen inspirere til udviklingen af nye produkter og tilbud og hvordan kan naturens materialer indgå i nye produkter og tilbud? Samskabende proces mellem studerende inden for arkitektur, design, oplevelsesøkonomi mv. Resultat: 1:1 prototyper på Naturinspirerede produkter og tilbud.
- Naturby på film: Det lokale filmselskab følger og dokumenterer hele processen. Resultat: en film om Naturby Gjern, som kan anvendes som "salgsmateriale" til potentielle tilflyttere.

3. Deltagelse på Folkemødet på Bornholm

Naturby Gjern bliver en del af Arkitemas Stand på Folkemødet 2017 under temaet NATURBY / BYNATUR, hvor de lokale aktører sammen med de arkitektstuderende kan præsentere deres projekter og dele erfaringer med andre, der er optaget af udviklingen uden for de store byer. De fysiske rammer for vores deltagelse på Folkemødet kommer til at vise, hvad vi mener med Naturby / Bynatur, og bliver opbygget af Arkitemas byggehold. Formålet med standen er, at formidle og debattere en helhedsorienteret udvikling af Danmark med fokus på kvalitet, natur og ligeværdighed mellem steder og mennesker. Samtidig er Folkemødet et godt afsæt for at opbygge et netværk af ligesindede, og dermed en platform for at afholde et lokalt Naturby Folkemøde i 2018.

Resultat

Processen og aktiviteterne der indgår i denne ansøgning vil munde ud i:

- Ny innovativ samarbejdsmodel katalyseret af mødet mellem lokale institutioner, virksomheder og borgere og udefrakommende inspiratorer og fagligheder
- Prototyper på en række konkrete nye naturinspirerede produkter og tilbud
- Fysisk koncept for Naturbymidten
- Fysisk og pædagogisk koncept for Den grønne skole
- Film om Naturby Gjern
- Netværksopbygning og branding af Naturby Gjern og Silkeborg kommune på Folkemødet
- Afsæt for en stærk iværksætterkultur i Gjern
- Øget tilflytning og salg af byggegrunde i Gjern
- Stærkt grundlag for ansøgninger om støtte til realisering af planer og koncepter

Tidsplan og Budget

Her følger oversigt over de foreslåede aktiviteter med tilhørende budget.

Budgettet er baseret på, at Arkitema har ansvaret den samlede proces og kvalitetssikring af prototyper og planer. Endvidere står Arkitema for planlægning, facilitering og koordinering med Gjern Lokalråd og GAU. Udvikling af prototyper og udarbejdelse af det fysiske Naturby koncept varetages af arkitektstuderende og ledige arkitekter, planlæggere mv.

Aktiviteter og opgaver	Periode	Økonomi
Opstart af Naturby Gjern processen: <ul style="list-style-type: none"> • Opstartsmøde med GAU, Lokalrådet og Arkitema: mål og proces • Udarbejdelse af detaljeret procesplan • Planlægning, facilitering og opsamling på udviklingsproces 	December 2016	60.000 kr.
Innovation og Matchmaking: <ul style="list-style-type: none"> • Planlægning, facilitering og opsamling på 3 workshops • Udvikling og test af prototyper på nye produkter, ydelser mv. (inkl. 60.000 til materialer) • Filmproduktion 	Januar - maj 2017	125.000 kr.
Fysisk koncept for Naturby Gjern: <ul style="list-style-type: none"> • Udvikling og test af tre 1:1 prototyper (inkl. 50.000 kr. til materialer) • Udarbejdelse af fysisk Naturby koncept for Gjern i tegning og tekst 	Januar - maj 2017	80.000 kr.
Planlægning og deltagelse i Folkemødet på Bornholm som en del af Arkitemas stand: <ul style="list-style-type: none"> • Planlægningsworkshops og møder • Færdiggørelse af produkter • Layout og tryk af materialer • Deltagelse i Folkemødet (transport og forplejning mv.) 	Maj - juni 2017	100.000 kr.
Budget i alt ekskl. moms		365.000 kr.

Vi stiller os gerne til rådighed for yderligere oplysninger om de konkrete projekter. De indhøste erfaringer fra projekterne stilles naturligvis til rådighed for Silkeborg Kommunes arbejde med udvikling af kommunens lokalområder med øget tilflytning som et af fokuspunkterne. Det er vores håb, at hele ansøgningen kan imødekommes, da vi mener, at det er en enestående mulighed for at afprøve et nyt koncept omkring udvikling i en landsby; men vi er parate til i samarbejde med kommunen og Arkitema at prioritere i forhold til et mindre beløb.

Steen Andersen
Formand GAU
Lokalråd

Vagn Brostrup Jensen
Formand Gjern